

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιτρόπων για το Παιδί (ΕΝΟC)

Δήλωση του Προεδρείου του ΕΝΟC

«Τα Δικαιώματα του Παιδιού στο πλαίσιο της επιδημικής έξαρσης του COVID-19»

1η Απριλίου, 2020

1

Τη στιγμή που όλοι μας προσπαθούμε να προσαρμοστούμε σε μία πρωτοφανή κατάσταση, η οποία επηρεάζει όλες τις χώρες ανά το παγκόσμιο, οι Συνήγοροι και Επίτροποι του Παιδιού σε ολόκληρη των Ευρώπη αντιμετωπίζουν μία νέα πρόκληση: με ποιο τρόπο θα συνεχίσουν να προασπίζονται τα δικαιώματα του παιδιού στο παρόν πλαίσιο των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της επιδημικής έξαρσης του COVID-19. Η ταχέως εξελισσόμενη κατάσταση θα συνεχίσει να επηρεάζει μαζικώς τα παιδιά και να επιδεινώνει τις συνθήκες ζωής των πλέον ευάλωτων ομάδων. Το ΕΝΟC και τα μέλη του θα συνεχίσουν να παρακολουθούν στενά την κατάσταση όλων των παιδιών, καθώς και την ανταπόκριση των τοπικών, εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη των περιοριστικών ή άλλων μέτρων. Θα συνεχίσουμε να ανταλλάζουμε πληροφορίες ζωτικής σημασίας, καλές πρακτικές και εμπειρίες ώστε να παραμείνουν τα παιδιά και οι οικογένειές τους ασφαλείς και να εγγυηθούμε τα δικαιώματα των παιδιών βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (στο εξής η «Σύμβαση») (1989) και άλλων σχετικών ευρωπαϊκών και διεθνών πράξεων για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Πληροφόρηση και συμμετοχή (Άρθρα 12 και 13 της Σύμβασης)

Ο ιός δεν κάνει διακρίσεις. Οι ζωές των παιδιών πλήττονται σοβαρά και δεν πρέπει να αγνοούνται κατά τις επίσημες ανακοινώσεις που γίνονται ανά τακτά διαστήματα: η παροχή σαφούς και κατάλληλης για την ηλικία τους πληροφόρησης είναι απαραίτητη και ζωτικής σημασίας.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην παροχή ακριβούς πληροφόρησης στην οποία να έχουν πρόσβαση παιδιά και νέοι για να αντισταθμιστεί η παραπληροφόρηση στην οποία είναι ευάλωτοι οι έφηβοι. Πολλές χώρες επέβαλαν γενικά μέτρα απομόνωσης στους πληθυσμούς τους. Ενώ αναγνωρίζεται ότι τα μέτρα αυτά είναι σημαντικά για την προστασία του πληθυσμού, είναι ωστόσο απαραίτητο να εισαχθούν ειδικές διευθετήσεις για ευάλωτα παιδιά που χρήζουν επιπρόσθετης φροντίδας εκτός οικογενειακού πλαισίου, ώστε να παραμείνουν ασφαλή και να διασφαλιστεί η σωματική και συναισθηματική τους ανάπτυξη.

Προστασία από βία και κακοποίηση (Άρθρα 19 και 34 της Σύμβασης)

Υπάρχει κίνδυνος η αυτοαπομόνωση, η καραντίνα και ο περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών να αυξήσει την οικογενειακή βία και να επηρεάσει τα παιδιά σε σημαντικό βαθμό. Συνεπώς:

- Είναι απαραίτητη η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για τον τερματισμό της βίας και της κακοποίησης των παιδιών, συμπεριλαμβανομένου της

σωματικής τιμωρίας (χαστούκισμα), παρέχοντας επαρκή πληροφόρηση μέσα από τηλεφωνικές γραμμές παροχής βοήθειας και κατάλληλες πλατφόρμες πληροφόρησης (μέσω κοινωνικών δικτύων, ραδιοφώνου, τηλεόρασης και ειδικά κατά τις ανακοινώσεις που γίνονται από τους αξιωματούχους των κρατών) καθ' όλη τη διάρκεια της επιδημικής έξαρσης του COVID 19,

- είναι απαραίτητο να συνεχιστεί, στο μέτρο του δυνατού, η εξεύρεση επαγγελματιών φροντιστών παιδιών, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν στήριξη,
- αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα σχολεία στη φροντίδα και προστασία των παιδιών, θα πρέπει να εξεταστεί ευνοϊκά το ενδεχόμενο να συνεχιστεί η παροχή σχολικής εκπαίδευσης για τα παιδιά που κινδυνεύουν περισσότερο.

Το δικαίωμα του παιδιού στην υγεία και ανάπτυξη, να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια και για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής (Άρθρα 24, 26 και 27 της Σύμβασης)

2

- αυτή την περίοδο είναι σημαντικό να παρέχεται όσο το δυνατόν περισσότερη στήριξη στους γονείς: θα μπορούσαν να λαμβάνουν συμβουλευτική βοήθεια τηλεφωνικώς ή μέσω άλλων επικοινωνιακών πλατφόρμων
- σε οικογένειες ιδιαίτερα ευάλωτες πρέπει να τους παρέχεται επίδομα ή φαγητό, το οποίο δεν παρέχεται πλέον από τα σχολικά κυλικεία,
- πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι όλα τα παιδιά έχουν μια αξιοπρεπή διαβίωση: μια ασφαλή στέγη, κατάλληλο φαγητό και αντιμετώπιση άλλων πτυχών της φτώχειας, οι οποίες ενδεχομένως ενισχύονται από την παρούσα κρίση.

Εκπαίδευση (Άρθρα 28 και 29 της Σύμβασης)

Το ENOC χαιρετίζει το γεγονός ότι οι περισσότερες χώρες έχουν καθιερώσει πλατφόρμες κατ'οίκον μάθησης. Αν και το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα κράτη πρέπει να αξιολογήσουν κατά πόσο όλες οι οικογένειες μπορούν να προσφέρουν και να στηρίξουν τα παιδιά τους κατά τη μαθησιακή διαδικασία σε ένα περιβάλλον κατ'οίκον μάθησης (έλλειψη εξοπλισμού πληροφορικής και διαδικτυακής σύνδεσης, γονείς που εργάζονται από το σπίτι, μη πρόσβαση σε βιβλία, διαφορές στα επίπεδα μάθησης κ.λπ.). Η κατ'οίκον σχολική εκπαίδευση δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να ασκεί επιπλέον πίεση στις οικογένειες κατά την παρούσα χρονική περίοδο, που οι άνθρωποι γενικότερα βιώνουν περισσότερο άγχος.

Επίσης, ιδιαίτερη ανησυχία επικρατεί ανάμεσα στους Επιτρόπους για τον αντίκτυπο της κρίσης του COVID-19 σε παιδιά που βρίσκονται στο σύστημα πρόνοιας και στους/στις επαγγελματίες φροντιστές/ριές τους. Τα περιοριστικά μέτρα και το, επί του παρόντος, αγχωτικό πλαίσιο ενδεχομένως να ενισχύσουν ήδη τεταμένες καταστάσεις και να αποδυναμώσουν αυτή την ήδη ευάλωτη ομάδα παιδιών. Θα πρέπει να διασφαλιστεί η συνέχιση της σχολικής εκπαίδευσης παιδιών που βρίσκονται σε ιδρύματα παιδικής προστασίας και η πρόσβασή τους σε κάποιες δραστηριότητες αναψυχής. Επιπλέον:

- πρέπει να θεσπιστεί αποτελεσματικός συντονισμός σε τοπικό και εθνικό επίπεδο και να γνωστοποιηθούν τα στοιχεία επικοινωνίας των συμβουλευτικών γραμμών παροχής βοήθειας,
- είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί όσο είναι δυνατόν η συνέχιση των μέτρων παρακολούθησης των παιδιών, τα οποία απαιτούνται από τα σχέδια προστασίας τους. Τα μέτρα στήριξης οικογενειών, παιδιών με αναπηρίες ή η ψυχολογική στήριξη παιδιών πρέπει να συνεχιστούν ή και να ενισχυθούν, ακόμα και μέσω βιντεοκλήσεων,
- η προστασία των παιδιών και του προσωπικού πρέπει να διασφαλιστεί με την παροχή απαραίτητου προληπτικού εξοπλισμού σε κέντρα και οίκους φροντίδας (μάσκες, αντισηπτικά),
- σαφής πληροφόρηση πρέπει να είναι διαθέσιμη για τα παιδιά, τις ανάδοχες οικογένειες και τους επαγγελματίες, ιδίως αναφορικά με παραπομπές και τηλεφωνικές γραμμές παροχής βοήθειας κατά την επιδημική έξαρση,
- ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε παιδιά που διαμένουν σε ξενοδοχεία και τα οποία είναι σε απομόνωση,
- στις περιπτώσεις που οι σχέσεις ενός παιδιού με τους γονείς του ρυθμίζονται από το δικαστήριο, είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί η διατήρηση των οικογενειακών δεσμών, ακόμα και με βιντεοκλήσεις
- είναι απαραίτητο να δοθεί επιπλέον βοήθεια σε επαγγελματίες παιδικής πρόνοιας, είτε παρέχοντας εργαλεία φροντίδας παιδιών, είτε παρέχοντάς τους ψυχολογική στήριξη,
- κανένα παιδί δεν πρέπει να επιστρέψει πρόωρα σε οικογένειες, για αποφυγή επιβάρυνσης του συστήματος προστασίας παιδιών. Είναι σημαντικό να διεξάγονται ενδελεχείς αξιολογήσεις κάθε περίπτωσης ξεχωριστά και να τηρούνται οι ίδιες απαιτήσεις,
- σε περίπτωση που ένα παιδί προσβληθεί από τον κορονοϊό, ο περιορισμός σε κατάλληλο μέρος είναι πρωταρχικής σημασίας. Συνεπώς, πρέπει να θεσπιστούν και να εφαρμοστούν σαφείς οδηγίες και πρωτόκολλα,
- η παροχή συνεχούς στήριξης σε νέους που βρίσκονται σε ιδρύματα και οι οποίοι έχουν ενηλικιωθεί πρέπει να αποτελεί τον κανόνα.

Είναι αναγκαίο να εξασφαλισθεί άμεσα ασφαλής στέγη για όλα τα παιδιά του δρόμου, καθώς και σε όλα τα ασυνόδευτα παιδιά, σε κατάλληλους χώρους υποδοχής. Η δράση των Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών για την προστασία αυτής της ομάδας παιδιών, θα πρέπει να συνεχίσει να στηρίζεται από τα κράτη και πρέπει να παρέχεται ο αναγκαίος προστατευτικός εξοπλισμός στο προσωπικό αυτών των δομών.

Στο πλαίσιο της δραστηκής μείωσης των διεθνών πτήσεων, η απέλαση μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων και των αιτητών ασύλου, οι οποίοι διαμένουν σε κέντρα κράτησης μεταναστών και ζώνες αναμονής δεν είναι πλέον εφικτή βραχυπρόθεσμα. Συνεπώς, το μέτρο κράτησης αυτό καθ'αυτό δεν έχει πλέον νομική βάση, αφού η

κράτηση είναι εφικτή μόνο σε σχέση με την επικείμενη απέλαση. Το ENOC επανειλημμένως και ρητώς εξέφρασε τη σθεναρή αντίθεσή του σε οποιαδήποτε μορφή κράτησης παιδιών, βάσει του μεταναστευτικού τους καθεστώτος, ακόμα και ως έσχατη λύση¹. Το ENOC συνεχίζει να εκφράζει τις ανησυχίες του αναφορικά με την κράτηση ανηλίκων μεταναστών και των οικογενειών τους, η οποία, επί του παρόντος, δεν αποτελεί μόνο κίνδυνο για την υγεία τους και την υγεία του προσωπικού ασφαλείας, αλλά συνιστά και παράνομη στέρηση ελευθερίας και παραβίαση διαφόρων δικαιωμάτων του παιδιού, τα οποία προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο (κυρίως Άρθρα 2, 3, 37 της Σύμβασης και Άρθρα 3 και 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

Κάποιες μαιευτικές κλινικές αναφέρουν ό,τι αρνούνται να επιτρέψουν σε γυναίκες να συνοδεύονται κατά τον τοκετό, σε μία προσπάθεια περιορισμού της μετάδοσης του COVID-19. Η συναισθηματική ασφάλεια της μέλλουσας μητέρας είναι ουσιαστική στο να διασφαλιστεί η ευημερία της και κατ' επέκταση, η ευημερία του βρέφους της. Επί τούτου, θα πρέπει να γίνουν διευθετήσεις επί τόπου, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι γυναίκες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε στήριξη κατά τον τοκετό. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει επίσης, να δοθεί στην ανάπτυξη κατά τη βρεφονηπιακή ηλικία. Οι νεαρές μητέρες πρέπει να λαμβάνουν στήριξη κατά τους πρώτους μήνες. Για να διασφαλιστεί η ανάπτυξη του νεογέννητου είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η συνέχιση της φροντίδας, προσαρμοσμένης στο τρέχον πλαίσιο.

Αναγνωρίζουμε ότι οι κυβερνήσεις έχουν ρητή υποχρέωση να προστατέψουν την ανθρώπινη ζωή και τη δημόσια υγεία, και ότι η εφαρμογή κάποιων εξουσιών για επείγουσες περιπτώσεις είναι αναγκαίες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της πανδημίας. Ωστόσο, σημειώνουμε ότι, αν και το διεθνές δίκαιο για τα δικαιώματα του ανθρώπου επιτρέπει την επέμβαση σε δικαιώματα προς αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης, απαιτείται πολύ προσεκτική μελέτη και δύναται να αιτιολογηθεί μόνο όταν είναι αυστηρά απαραίτητη και ανάλογη με την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.

Συνεπώς, το ENOC καλεί τις κυβερνήσεις μας, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα όλων των παιδιών, τα οποία διασφαλίζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989) και τα Γενικά Σχόλια της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τηρούνται κατά την υγειονομική κρίση του COVID-19.

¹ [European Network of Ombudspersons for Children \(ENOC\) Position Statement on “Ending detention of children for immigration purposes”](#)
Υιοθετήθηκε από την 23^η Γενική Συνέλευση του ENOC, στις 27 Σεπτεμβρίου, 2019, στο Belfast.